ROK VII № 19

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 1 PAŹDZIERNIKA 1932 R.

PROBLEMY ORGANIZACYJNE

Trwające od paru lat coraz głębsze przesilenie gospodarcze przyczyniło się niewątpliwie do rozwoju poczynań kartelizacyjnych. Jako naturalne następstwo kurczenia się rynków i trudności kredytowych obserwować można zarówno ze strony wielkich jak małych przedsiębiorstw tendencję porozumienia ze współzawodnikami z tej samej gałęzi przemysłu, w celu łagodzenia konkurencji oraz wspólnego pokonywania trudności w zakresie produkcji i zbytu.

Prąd tworzenia zrzeszeń mniej lub więcej ścisłych — nie ominął naszego przemysłu chemicznego: w każdej bodaj z tak licznych gałęzi wytwórczości chemicznej stwierdzić można proces tworzenia porozumień, z których pewna liczba istnieje już od szeregu lat i może się wykazać zarówno dobrą organizacją, jak dodatniemi rezultatami swych poczynań. Charakterystyczny jest fakt, że wśród członków zrzeszonych w Związku Przemysłu Chemicznego, liczących przeszło setkę, znajdujemy 10% zrzeszeń lub ugrupowań, mających przeważnie cechy syndykatów.

Związek nasz, który z natury rzeczy i wskutek przepisów statutowych nie może zajmować się bezpośrednio prowadzeniem operacyj typu handlowego — sprawuje jednak ogólną opiekę nad temi porozumieniami gospodarczemi, które działają na terenie przemysłu chemicznego.

Zjawiskiem stałem, towarzyszącem zawsze i wszędzie wysiłkom kartelizacyjnym, jest istnienie przedsiębiorstw lub osób, stojących poza porozumieniem. Jak wiadomo — stanowisko outsidera (po polsku: ubocznika) nastręcza niejednokrotnie znaczne korzyści. Np. wobec porozumienia co do utrzymywania określonych warunków płatności — ubocznik, czyniąc nabywcom mniejsze lub większe ustępstwo od ustalonego przez kartel poziomu, może zagarnąć dla siebie niespodziewanie dużą część rynku. Naturalną gospodarczą funkcją przedsiębiorstwa pozakartelowego jest wpływać hamująco na monopolistyczne zapędy zrzeszenia oraz nie dopuszczać do nadmiernego podnoszenia cen. Ale w warunkach polskiej rzeczywistości — kiedy poziom cen przedewszystkiem jest normowany arcysłabą siłą nabywczą ludności — uboczni producenci są częstokroć zjawiskiem niepożądanem, a nawet szkodliwem. Należy bowiem pamiętać, że dezorganizacja rynku nikomu nie wychodzi na korzyść: ani wytwórcom, ani kupcom, ani nawet — na dalszą metę — konsumentom. Zdarzają się wypadki, że outsiderzy uprawiają oczywisty wyzysk, z jednej strony głosząc potrzebę istnienia kartelu, z drugiej — usuwając się od uczestnictwa.

W tym stanie rzeczy powstaje zagadnienie: czy należy tolerować zabiegi dezorganizacyjne, które uniemożliwiają uporządkowanie pewnego działu wytwórczości, czy też raczej stosować środki nacisku lub przymusu.

Jak wiadomo — w całym szeregu dziedzin, zwłaszcza tych, w których deficytowy eksport jest koniecznością — władze rządowe stworzyły przymusową organizację kartelową. Niektóre działy przemysłu — pod grozą narzucenia przymusu — zawarły w ostatniej chwili dobrowolne porozumienia. W innych znowu dziedzinach — rolę czynnika koordynującego, zastępującego kartelizację, spełnia zasada koncesjonowania przedsiębiorstw, połączona z zasadą niewydawania nowych koncesyj.

Wydaje się jednak, że w licznych wypadkach niema potrzeby odwoływać się do współdziałania władz rządowych w celu opanowania zbyt wybujałego indywidualizmu gospodarczego. Wpływ środowiska przemysłowego, interwencja związków fachowych i izb przemysłowo-handlowych, oddziaływanie banków, które niepokoją się o los kredytów, udzielonych nieskartelizowanym przedsiębiorstwom — oto szereg środków, które mogą prowadzić do celu.

Ustalenie w sferach gospodarczych pewnej doktryny w tych sprawach mogłoby się okazać celowe i pożyteczne. Uznanie np. za powszechnie przyjętej zasady, że gdy 80 czy 90% produkcji pragnie kartelizacji i gdy za kartelizacją wypowiadają się organy samorządu gospodarczego, wówczas uboczniacy, reprezentujący pozostałe odsetki, mają moralny obowiązek przystąpić do rokowań organizacyjnych, a ewentualnie — poddać się arbitrażowi: byłoby ze wszech miar wskazane. Oczywiście — problemat kartelizacji kształtuje się swoiście w każdej dziedzinie produkcji; wszelkie więc rozważania ogólne muszą się liczyć z odrębnościami i trudnościami poszczególnych terenów.

Z BIEŻĄCEJ DZIAŁALNOŚCI ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

W okresie od dn. 15 do 30 września r. b. Związek Przemysłu Chemicznego zajmował się w szczególności następującemi zagadnieniami:

W sprawach ustawodawczych:

szczegółowo zbadał i sformułował opinję w sprawie Rozporządzenia o wyrobie i obrocie preparatami organo-terapeutycznemi; opinja ta została złożona w Min. Opieki Społecznej (Dep. Zdrowia), w Min. Przemysłu i Handlu oraz w Warszawskiej Izbie Przemysłowo-Handlowej;

wystąpił do Min. Opieki Społecznej z wnioskiem skreślenia prac z arsenobenzolem z projektu spisu robót, zakazanych młodocianym i kobietom.

W sprawach celnych:

odbył narady na terenie Min. Skarbu w sprawie taryfikacji kilku importowanych przez przemysł chemiczny towarów.

W sprawach organizacyjnych:

zwołał i poprowadził zebranie fabryk farb suchych i mokrych, lakierów, pokostów i terpentyny — w sprawie możliwości porozumienia między temi fabrykami (p. niżej).

W sprawach kolejowych:

wystąpił w sprawie zreformowania taryf dla azbestu;

wystąpił w sprawie utworzenia specjalnej ulgowej taryfy związkowej dla drobnicy, wywożonej przez porty polskie;

wystąpił w sprawie rozszerzenia przepisów reekspedycyjnych dla fosforytów mielonych;

wystąpił w sprawie rozszerzenia taryf na piryty i superfosfat.

W sprawach eksportowych i traktatowych:

zbadał możliwości wywozu do Argentyny i Brazylji i zainicjował wywóz szeregu artykułów, na skutek czego zainteresowane fabryki złożyły ofertę;

kontynuował akcję rozszerzenia kontyngentów przywozowych dla kleju do Francji;

rozpoczął prace nad przygotowaniem rewizji traktatów w związku z ogłoszeniem nowej taryfy celnej.

POROZUMIENIA W PRZEMYŚLE CHEMICZNYM

Dn. 17 września r. b. odbyło się zwołane przez Związek Przemysłu Chemicznego posiedzenie porozumiewawcze fabryk farb suchych i mokrych, lakierów, pokostu i terpentyny.

Trwające od dłuższego czasu przesilenie gospodarcze wywołało bowiem na rynku polskim — obok znacznie zmniejszonego zapotrzebowania — szereg innych ujemnych zjawisk. Wymienić tu przykładowo można przedłużające się coraz więcej terminy akceptów, korzystanie z braku porozumienia między wytwórcami przez niewypłacalnych kupców — celem zaopatrywania się w towar w coraz to innych fabrykach i t. d. Jak wiadomo, w licznych dziedzinach przemysłu powstały już porozumienia, mające przedewszystkiem na celu wspólne ustalanie jednolitych warunków płatności, wzajemne komunikowanie sobie informacyj o niewypłacalnych odbiorcach i podobne czynności.

Aczkolwiek fabryki farb, lakierów, pokostu i terpentyny technologicznie nie mają ze sobą wielu punktów stycznych, jednak posiadają wspólną klientelę i wskutek tego mogą porozumieć się między sobą w zakresie wyżej wskazanym. Opinję taką wypowiedziało też zebranie przedstawicieli fabryk, reprezentujących wspomniane dziedziny wytwórczości. Oczywiście, liczne zgromadzenie nie mogło ustalić wytycznych, na których oprzeć należy porozumienie, poprzestając na ogólnem wyrażeniu pozytywnej w tej sprawie opinji. Celem bliższego omówienia szczegółów, zwołane być mają przez Związek Przemysłu Chemicznego zebrania poszczególnych grup fabryk, reprezentowanych na zebraniu. Mianowicie, w niedalekiej przyszłości odbędą się narady fabryk: ultramaryny, innych farb suchych, pokostu i terpentyny.

Doprowadzenie do ostatecznego porozumienia wpłynie niewątpliwie na uzdrowienie stosunków handlowych na tym odcinku, oraz będzie poważnym krokiem naprzód w dziedzinie ściślejszej organizacji przemysłu chemicznego.

GAZOWNICTWO W R. 1931

Ukazało się sprawozdanie Związku Gospodarczego Gazowni i Zakładów Wodociągowych w Państwie Polskiem za r. 1931.

Produkcja gazu w 108 gazowniach wyniosła w r. 1931 przeszło 166 miljonów metrów sześc., wykazując w porównaniu do r. 1932 spadek niespełna 2%. Zmniejszona produkcja gazu pociągnęła za sobą obniżenie przeróbki węgla z przeszło 350.000 tonn w r. 1930 do niespełna 330.000 tonn w r. 1931. Spadek zużycia węgla wywołany był zresztą nietylko zmniejszoną produkcją, lecz również coraz chętniej przez gazownie stosowaną metodą produkcji gazu mieszanego. Dwie gazownie (w Tomaszowie Mazowieckim i w Kołomyi) rozpoczęły w r. 1931 produkcję gazu eterynowego; nowa gazownia w Gdyni wyrabia dwugaz karburyzowany eteryną.

Równolegle ze spadkiem produkcji gazu, obniżył się również wyrób produktów ubocznych: koksu — z 238.000 tonn w r. 1930 do 213.000 tonn w r. 1931, smoły surowej z 17.800 tonn do 16.700 tonn, benzolu — z 516 tonn do 513 tonn, siarczanu amonu — z 1.200 tonn do 730 tonn. Inwestycje w gazowniach w r. 1931 były bardzo ograniczone. Z najpoważniejszych wymienić można rozbudowę pieców pionowo-retortowych oraz powiększenie sieci przewozów miejskich w Warszawie, ukończenie gazowni na gaz wodny we Lwowie, przebudowę laboratorjum chemicznego i aparatów do czyszczenia benzolów w Bydgoszczy, budowę aparatów do destylacji smoły w Lublinie, oraz poważniejsze przeróbki w Toruniu.

TRANZAKCJE KOMPENSACYJNE

Reglamentacja dewiz, zaprowadzona w wielu krajach Europy, wpływa deprymująco na tranzakcje handlowe z temi krajami i polski do nich eksport. Coraz częściej też obserwujemy operacje wymienne, kompensacyjne — polegające na obowiązku wywiezienia towaru wzamian za dokonany przywóz, lub też na konieczności przy-

wiezienia z kraju, reglamentującego dewizy, takich towarów, których równowartość odpowiada dokonanemu eksportowi. W tym ostatnim wypadku tranzakcje dokonywane są bez przenikania dewiz poza granice polityczne: importer wpłaca należność nie eksporterowi, lecz specjalnej instytucji wymiennej, która w tym samym kraju wypłaca innemu kupcowi należność za eksport, dokonany do kraju, skąd importer przywiózł towar. Np. więc kupiec węgierski, sprowadzający sztuczny jedwab z Polski, nie płaci należności polskiemu fabrykantowi przędzy sztucznego jedwabiu, lecz deponuje odpowiednią sumę w organizacji, która wypłaca ją innemu kupcowi węgierskiemu, wywożącemu do Polski węgierskie towary. Kupiec polski, który je nabył, nie płaci znów Węgrom, lecz polskiej organizacji, która reguluje temi pieniędzmi należność za wywieziony z Polski sztuczny jedwab. Oczywiście, są to operacje skomplikowane i wymagające powołania specjalnych instytucyj do handlu kompensacyjnego.

W Polsce istnieje już podobna organizacja, która ma na celu przeprowadzanie tranzakcyj clearingowych z Węgrami. Nasuwa się jednak konieczność powołania analogicznych instytucyj do handlu z innemi krajami, lub — jeszcze lepiej — jednej centralnej organizacji, jednoczącej wszystkie tranzakcje kompensacyjne z krajami, gdzie jest to potrzebne. Naczelne instytucje życia gospodarczego naszego kraju przystąpiły już do zorganizowania takiej właśnie placówki; ma być to wspólna instytucja zrzeszeń przemysłu i handlu o typie społeczno-gospodarczym, nie obliczona na zysk. W charakterze udziałowców wejść mają najbardziej zainteresowane związki eksportowe i zawodowe, zaś rozpoczęcie działalności ma nastąpić wkrótce.

Wszelkie tranzakcje clearingowe należy w naszych warunkach uważać za zło konieczne; mimo to jednak, powołanie podobnej instytucji zdaje się być niezbędne.

KRONIKA

Dn. 14 września r. b. odbyło się posiedzenie Komisji Technologji Chemicznej Polskiego Komitetu Normalizacyjnego. Zebranie poświęcone było w całości przedyskutowaniu i przyjęciu wniosków podkomisji tłuszczowej w zakresie projektu norm gliceryny surowej. Komisja Technologji Chemicznej przyjęła w całości ten projekt, wprowadzając tylko nieznaczne poprawki redakcyjne i stylistyczne.

Zkolei podkomisja tłuszczowa zajmie się opracowaniem norm gliceryny oczyszczonej, rozróżniając jej trzy gatunki: glicerynę destylowaną, farmaceutyczną i dynamitową.

Przy okazji przedwstępnego badania zasad projektu norm gliceryny farmaceutycznej, Komisja Technologji Chemicznej zwróciła uwagę na powolne tempo prac nad ułożeniem polskiej farmakopei. Prace te niezawodnie mają wiele punktów stycznych z działalnością normalizacyjną i dlatego też jest rzeczą nader pożądaną, aby polska farmakopea została w formie obowiązującej wkrótce ogłoszona. Obecny stan faktyczny w tej dziedzinie przedstawia się w ten sposób, że we wszystkich trzech byłych zaborach obowiązują różne farmakopee, niekiedy przestarzałe — co oczywiście przyczynia się do zamieszania w naszym handlu chemiczno-farmaceutycznym. Komisja Technologji Chemicznej postanowiła zwrócić się do Polskiego Komitetu Normalizacyjnego z wnioskami o spowodowanie przyśpieszenia prac nad farmakopeą polską.

Tow. Akc. Kurlandzkiej Olejarni w Wilnie odbudowało swą fabrykę, która spłonęła na wiosnę roku bieżącego. Normalna praca olejarni już się rozpoczęła, zaś oleje roślinne, produkowane w Kurlandzkiej Olejarni, znajdują się w sprzedaży na rynku. Spieszne tempo odbudowy i ponownego uruchomienia fabryki zasługuje na szczególne podkreślenie i uwagę.

Produkcja hut żelaznych w Polsce wzrosła dość poważnie w sierpniu r. b. w porównaniu z lipcem. Największy wzrost wykazuje wytwórczość surówki — o 60%, następnie stali — o 36%, wreszcie wyrobów walcowanych—o 26%. Wzmożenie produkcji przypisać należy przedewszystkiem eksportowi do Sowietów, który rozpoczął się w lipcu i trwał nadal w sierpniu r. b.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ust. Nr. 78 z dn. 15 września r. b. ukazało się pod poz. 696 Rozporządzenie Ministrów: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa z dn. 31 sierpnia 1932 r. o uldze celnej na celuloid.

W myśl przepisów tego Rozporządzenia, celuloid — na który podwyższone zostały ostatnie stawki celne — opłaca cła ulgowe w następującej wysokości:

Poz. 68, p. 3. Celuloid nieobrobiony, chociażby zabarwiony, w kawałkach — opłaca za pozw. Min. Skarbu 25% cła autonomicznego.

Poz. 68, p. 4. Celuloid w blokach, płytach, arkuszach, prętach, rurach:

a) nieobrobionych, chociażby szlifowanych, polerowanych, matowanych — opłaca za pozw. Min. Skarbu 25% cła autonomicznego,

b) sklejonych z wyciśniętym wzorem — opłaca za pozw. Min. Skarbu 25% cła autonom.,

c) pokrytych lub przełożonych tkaninami — opłaca za pozw. Min. Skarbu 25% cła autonom.

Rozporządzenie weszło w życie dn. 22 września r. b. i obowiązuje do dn. 31 grudnia r. b.

W Dz. Ust. Nr. 78 z dn. 15 września r. b. ukazało się pod poz. 697 Rozporządzenie Ministrów: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa z dn. 8 września 1932 r. w sprawie częściowej zmiany taryfy celnej.

Stosownie do przepisów tego Rozporządzenia, została z dn. 15 września r. b. podwyższona stawka celna na masło do zł. 200 od 100 kg.

ECHA

* W dniach 25 września — 2 października r. b odbył się w Pradze XII Kongres Chemji Przemysłowej, organizowany przez francuskie Towarzystwo Chemji Przemysłowej w Paryżu oraz chemiczne stowarzyszenia czechosłowackie. Z ramienia Związku Przemysłu Chemicznego udział w Kongresie biorą pp.: Dr. Józef Landau, Dr. Stefan Otolski, Inż. Tadeusz Zamoyski.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	450 zł.
Alkohol metylowy techniczny 90%	170 „
„ „ czysty 99%	300 „
* Amonjak skroplony za 1 kg NH_3	1,80 „
* Azotniak mielony za 1 kg % N_2	1,48 „
* „ granulowany za 1 kg % N_2	1,63 „
Azotan amonu	100 „
Benzol handlowy 90%	80 „
„ czysty	92 „
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	13,50 „
* Boraks	110—125 „
Chlorek cynku 50° Bé	40 „
Chlorek wapna bielący	36 „
Chlorek wapnia ($CaCl_2$)	20—22 „
Chloroform czysty	800 „
„ „pro narcosi“	1,800 „
Eter siarkowy	390 „
* Fenol czysty	265 „
Formalina 40%	270 „
* Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	275 „
* „ techniczna 85/88%	175 „
* Karbid granulowany	75 „
Karbolineum	29,75 „
Klej kostny	205 „
Klej skórny	260 „
Krezol	128 „
* Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO_3	100 „
Kwas mrówkowy 85%	241 „
Kwas siarkowy 60° Bé	7,37 zł.
„ solny 19°/21° Bé	12,25 „
„ octowy techn. 30%	100 „
Mączka kostna odklejona 30% P_2O_5	15 „
„ rogowa 13/14% N_2	— „
Naftalin surowy prasowany	28,00 „
„ czysty w łuskach	52,50 „
Octan sodu	120 „
„ ołowiu	215 „
Oleina zwierzęca destylat	210 „
„ „ saponifikat	200 „
Oleum 20%	19,24 „
Olej lniany	120 „
* Potaż kalcynowany 90/95%	120 „
* Potaż żrący topiony 88/92%	140 „
Pirydyna czysta dla celów analitycznych za 1 kg	9,75 „
Smoła preparowana	17,50 „
Saletra sodowa 15,5% N	32,25 „
Siarczan amonu	28,40 „
* Siarczan miedzi	110—125 „
* Siarczek sodu 60/62%	60 „
Soda amonjakalna	25 „
„ kaustyczna	60 „
Sól glauberska kalcynowana niemielona	14,25 „
Stearyna	190 „
Superfosfat 16%	9,28—9,92 „
Toluol czysty	105 „
Żelatyna techn.	400 „

Ceny powyższe są cenami hurtowemi i rozumieją się za 100 kg loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdką rozumieją się wraz z opakowaniem.

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne:
„PRZEMYSŁ CHEMICZNY, BORUTA Sp. Akc.“, Zgierz, tel. Łódź 121-01; Warszawa, Bednarska 2, tel. 659-99.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA“ Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.
„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO“, Pabjanice, tel. Łódź 21-86.
ZAKŁADY CHEMICZNE W WINNICY, S. A. Henryków pod Warszawą. Tel. II podm. Henryków 5. Biuro sprzedaży: H. Weiss i S-ka. Łódź, Piotrkowska 80, tel. 186-12.

Chlorek wapna bielący.
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Chlorek wapnia ($CaCl_2$):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“. Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Farmaceutyczne przetwory:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN“, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.
„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO“, Pabjanice, tel. Łódź, 21-86.
„FR. KARPIŃSKI SPÓŁKA AKCYJNA“, Warszawa, Wolność 9, tel. 11-06-00.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
Przem. Tłuszcz. „SCHICHT-LEVER“ Sp. Akc., Warszawa, Nowy Zjazd 1, telefony 605-77, 605-99.

Gumowe artykuły techniczne:
Sp. Akc. „WOLBROM“, Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 760-80.

Jedwab sztuczny:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.
FABRYKA PRZĘDZY I TKANIN SZTUCZNYCH „CHODAKÓW“, Sp. Akc., poczta Sochaczew. Tel. Sochaczew 81.

Karbid:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.
Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Klej kostny i skórny:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Kwaśny węglan sodowy (bicarbonat):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Oleina zwierzęca:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Słomka i włosie wiskozowe:
Sp. Akc. TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Smoła pierwszorzędowa:
Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Soda kaustyczna.
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Stearyna:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Żelazokrzem 45% i 75%:
Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego“ bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 410-14

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej—Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI Druk L. Bogusławskiego i S-ki, Świętokrzyska 11